

2. Kiinteän omaisuuden hankintaa tai kaupungille kuuluvan tuollaisen omaisuuden luovutusta koskevat asiat.

Esitys Fredriksperin ampumarataan kuuluvan alueen hankkimisesta. Kirjelmässä marraskuun 14 päivältä 1918 rahatoimikamari huomautti¹⁾, että kaupunki oli syyskuun 24 päivänä 1896 tehdyllä välikirjalla valtiolle vuokrannut eräät omistamansa Fredriksperin pohjoispuoleiset alueet sikkäläisen sotilasampumaradan laajentamiseksi, joka vuokra päättyi lokakuun 1 päivänä 1921. Kun eräät kaupungin maan osat ympäröivät tätä ampumarataa, oli se sangen haitallinen näiden väliselle kulkuyhteydelle ja kaupungin kehitykselle pohjoista kohti, minkätähden kamari kaupunginvaltuustolle esitti ryhdyttäväksi sen suuntaiseen toimenpiteeseen, että valtiolle kuuluvat puheenalaisen ampumaradan osat sopivasta vastikkeesta luovutettaisiin kaupungille.

Yhtyen rahatoimikamariin siinä, että omistusoikeuden hankkiminen siihen maahan, missä ampumarata sijaitsi, oli kaupungin kehitykselle sangen tärkeä, päätti²⁾ kaupunginvaltuusto, koska asia ei tällä haavaa näyttänyt voivan aiheuttaa valtuuston puolelta sen suuntaista toimenpidettä kuin kamari oli ehdottanut, palauttaa sen kamariin, jonka tuli ryhtyä valtion kanssa keskusteluihin sekä ampumarata-alueella sijaitsevan että myös sitä rajoittavan, valtiolle kuuluvan maan luovuttamisesta kaupungille.

Määräraha kauppakirjain kartoitukseen. Kun Oulunkylässä sijaitsevan Kullan torpan kauppakirjain kartoitusta varten, joka tilus kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti oli vuonna 1918 hankittu kaupungille³⁾, ei ollut merkitty määrärahaa kuluvan vuoden menosääntöön, päätti⁴⁾ kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan osoittaa 3,503 markkaa puheenalaiseen tarkoitukseen.

Hertonäs gods aktiebolag yhtiön osake-enemmistön osto. Kaupunginvaltuuston vuonna 1917 annettua rahatoimikamarin tehtäväksi ryhtyä keskusteluihin Helsingin pitäjässä sijaitsevan Hertonäsin maatilán hankkimisesta kaupungille⁵⁾, oli Hertonäs gods aktiebolagin pääosakas, Aktiebolaget Brändö villastad, kaupungille tarjonnut ensin mainitun yhtiön osake-enemmistön eli 2,016 kaikkiaan 4,000 osakkeesta 3,000 markan hinnasta osakkeen, joka hinta oli niiden nimellisarvon, 1,000 markan, kolminkertainen määrä, sillä ehdolla että kaupunki sitoutui määrääjän kuluessa lunastamaan muut 1,984 osaketta 3,500 markan hinnasta osakkeen, että Brändö spårvägsaktiebolag oikeutetaan korvauksetta saamaan tarpeellinen maa raitiotien johtamiseksi Hertonäsin maatilán alueen halki, että Etelä-Suomen voima-osakeyhtiö oikeutetaan niinkään korvauksetta rakentamaan johtonsa mainitun maatilán alueelle ja että Aktiebolaget Brändö villastad yhtiöllä pysytetään sopimuksen mukainen oikeutensa vedenottoon, sitä varten tarpeelliseen suojelu-alueeseen sekä johtojen laskemiseen maatilán alueelle, jota vastoin myyjä Brändö spårvägsaktiebolagin osake-enemmistön omistajana sitoutui sen ajan kuluessa, mikä eräissä Hertonäsin maa-alueiden myyntiä koskevissa välikirjoissa määrättiin, eli kolmen vuoden kuluessa sodan päättymisestä, ulottamaan viimeksi mainitun yhtiön raitiotien Hertonäsiin tai ainakin Brändön kartanon ja Hertonäsin väliseen rajaan sekä oikeuttamaan kaupungin liittymään yhdysliikenteeseen mainitun raitiotien kanssa; sen ohessa tarjoutui

¹⁾ Kvstons pain. asiakirj. n:o 49 vuodelta 1918. — ²⁾ Kvstons pöytäk. 15. 4. 34 §. —

³⁾ Ks. 1918 vuod. kert. siv. 8. — ⁴⁾ Kvstons pöytäk. 20. 5. 4 §. — ⁵⁾ Ks. 1917 vuod. kert. siv. 16.

Aktiebolaget Brändö villastad luovuttamaan kaupungille erään vesialueen Turholman selältä, sillä ehdolla että Brändö spårvägsaktiebolag yhtiön Brändön salmen siltarakennusta varten haltuunsa ottama vesi- ja maa-alue korvauksetta luovutettiin viimeksi mainitulle yhtiölle.

Rahatoimikamari asetti asiaa valmistelemaan erityisen komitean. Sen antamassa mietinnössä ¹⁾ huomautettiin, että Hertonäsin maatilan pinta-ala oli 735 ha, josta alasta kuitenkin noin 44 ha oli myyty teollisuustonteiksi ja 15 ha maanviljelysneuvos J. G. Bergbomin testamenttimääräyksen johdosta oli varattu puistoksi. Käytettävänä oleva pinta-ala oli siis 676 ha, mistä tavarasuoja- ja varastopaikoiksi voitiin käyttää 145 ha. Suunniteltujen rantasiltain pituus oli noin 3,000 m., siitä noin 2,000 m. syvän veden varrella. Kauppahinta oli, edellyttäen kaikki osakkeet lunastettavan, 12,992,000 markkaa. Kun yhtiön varat ylittivät velkain määrän 3,182,935:89 markalla, joutuisi kaupunki maatilasta maksamaan 9,809,064:11 markkaa eli 1:45 markkaa m²:ltä. Komitean mielestä oli Hertonäs erittäin sopiva satama- ja varastopaikka Vikille, ja sen hyödyksi käyttämistä helpottaisi Vikiin suunnitellun rautatieraitteen jatkaminen noin 3 km:n pituudelta Hertonäsiin. Edelleen tulisi kaupunki tämän oston kautta Etelä-Suomen voimaosakeyhtiön osakkaaksi 2,000,000 markalla mainitun yhtiön koko osakepääoman ollessa 8,000,000 markkaa. Niistä velvoituksista, joihin Hertonäs gods aktiebolag oli eräiden alueiden myynnissä sitoutunut, komitea mainitsi, että ne käsittivät velvollisuuden haararaitteella yhdistää Hertonäs valtionrautateihin, rakentaa satamapaikka Turholmanselän partaalle ja yhdistää se rautatieraitteella sekä antaa sähkövoimaa ja -valaistusta, niin pian kuin sitä tarvittiin; ellei näitä sitoumuksia täytetty, oli tontinomistajilla oikeus palauttamalla ostamansa alueet vaatia takaisin kauppahinnan suoritettu osa ynnä 6 %:n korko. Komitea piti osakkeiden ostoa kaupungille edullisena ja sen mielestä oli myöskin tarjottu Turholmanselän vesialue ehdottomasti kuluva kauppaan.

Rahatoimikamarikin puolsi kauppa, kuitenkin siten että kauppakirjaan oli pantava takeita Brändön kautta Hertonäsiin kulkevan liikenteen tyydyttämisestä ja kaupungille varattava oikeus Brändön halki rakentaa kaasu-, sähkö- ja vesijohtoja ostetulle alueelle.

Pääasiassa rahatoimikamarin ehdotuksen mukaisesti kaupunginvaltuusto päätti ²⁾:

a) hyväksyä Aktiebolaget Brändö villastad yhtiön tekemän tarjouksen myydä Helsingin kaupungille 2,016 Hertonäs gods aktiebolag yhtiön osaketta 3,000 markan kappalehinnasta ja muutoin seuraavin ehdoin:

1) kaupunki sitoutuu 3,500 markan kurssista lunastamaan yhtiön jäljellä olevat 1,984 osaketta, jos ne ennen ensitulevan lokakuun 1 päivää tarjotaan kaupungin lunastettaviksi järjestyksessä, jonka rahatoimikamari saa lähemmin määrätä ja josta vähintään 2 viikkoa ennen mainittua päivää on sanomalehdissä ilmoitettava;

2) luovutettavain osakkeiden mukana tulee seurata täysi osinkolippu vuodelta 1919;

3) osakkeiden hinnan suorittaa kaupunki obligatioilla;

4) osakkeiden myynnin yhteydessä luovuttaa Aktiebolaget Brändö villastad kaupungille sen osan Turholmanselkää, joka on karttaan merkitty mustilla viivoilla, jota vastoin kaupunki luopuu vaatimasta minkäänlaista korvausta siitä, että Brändö spårvägsaktiebolag pitää siltaa Sörnäsin salmen yli;

¹⁾ Kvston pain. asiakirj. n:o 27. — ²⁾ Kvston pöytäk. 20. 6. 38 §.

5) Brändö spårvägsaktiebolag yhtiön pääosakkaana Aktiebolaget Brändö villastad velvoittaa ensinmainitun yhtiön kolmen vuoden kuluessa yleisestä rauhanteosta jatkamaan raitiotien Brändön kartanon ja Hertonäsin väliseen rajaan asti sekä sallimaan kaupungin yhdistää raitiotiensä yhdysliikenteeseen mainitun raitiotien kanssa, jonka raidelaitteet Brändö spårvägsaktiebolag yhtiön toimesta on kehitettävä sikäli kuin liikenne vaatii;

6) Aktiebolaget Brändö villastad sitoutuu Hertonäsin ja kaupungin välisen ajoneuvoliikenteen tyydyttämiseksi alueellaan pitämään avoimina tarpeelliset ajotiet, joiden käyttämisestä Helsingin kaupungin asukkaat eivät ole velvolliset suorittamaan muuta maksua kuin sen, mikä ehkä määrätään Brändön asukkaiden suoritettavaksi Sörnäsin salmen poikki vievän sillan liikennöimisestä. Jos kaupungin ja Aktiebolaget Brändö villastad yhtiön kesken ei voida sopia siitä, mistä ajankohdasta lähtien mainittu maksu on lakkaava, on maksu lakkautettava kohta, kun sillan rakennuskustannukset on sillä saatu korvatuiksi;

7) Brändö spårvägsaktiebolag oikeutetaan, Hertonäs gods aktiebolag yhtiön antamain lähempäin osoitusten mukaan, korvauksetta saamaan tarpeellinen maa raitiotien johtamiseksi jälkimmäisen yhtiön omistaman alueen halki;

8) Etelä-Suomen voimaosakeyhtiö oikeutetaan, niinkään korvausta suorittamatta, johtamaan johtonsa Hertonäsin maatilaa alueen halki, joka oikeus ei kuitenkaan sisällä lupaa sähkövirran jakeluun siellä;

9) Aktiebolaget Brändö villastad oikeutetaan pitämään vedenottoa paikkaa Hertonäsin alueella sekä sitä varten enintään 3,000 m²:n laajuista suojelusaluetta, mutta velvoitetaan vesijohtoa laskiessaan noudattamaan vastaisten katujen suuntaa;

10) kaupunki varaa itselleen oikeuden saada korvausta suorittamatta johtaa tarpeelliset kaasu-, sähkö- ja vesijohdot Brändön alueen halki;

b) edellä mainittujen osakkeiden lunastamiseksi ottaa 12,992,000 markan suuruisen, 5 ½ %:n korolla tammikuun 1 päivästä 1919 juoksevan ja 50 vuoden kuluessa kuolettavan obligatiolainan, josta muutoin ovat voimassa samat ehdot kuin kaupungin tammikuun 2 päivänä 1919 ottamasta obligatiolainasta;

c) valtioneuvostolta anoa asianmukaista vahvistusta edellä kerrotulle päätökselle;

d) antaa rahatoimikamarin toimeksi vahvistaa puheena olevan lainan obligatioiden arvomäärät, obligatioiden ja osinkolippujen tekstin sekä kuolettu suunnitelman; samoin kuin

e) rahatoimikamarille siirtää määräysvallan yhtiön asioissa.

Lapinniemen käyttöoikeuden hankinta. Kaupunginvaltuuston vuonna 1918 päätettyä periaatteessa hyväksyä ehdotuksen, että kaupunki koettaisi valtiolta saada takaisin hallintaoikeuden Lapinniemen luovuttamalla valtiolle sijaan toisen alueen, sekä lausuttua mielipiteenään, että mainittuun suuntaan aloitettuja keskusteluja oli jatkettava ¹⁾, oli rahatoimikamari asiaa valmistelemaan asettanut valiokunnan, jonka työhön valtionkin edustajat olivat ottaneet osaa.

Valiokunta huomautti mietinnössään ²⁾, että psykiatristen ja tietopuolis-lääketieteellisten laitosten sijoittaminen ehdotetulle Meilansin alueelle, joka käsitti osin ne korttelit, jotka Meilansin alueen kaupunginasemakaavaehdo-

¹⁾ Ks. 1918 vuod. kert. siv. 16. — ²⁾ Kvston pain. asiakirj. n:o 5.

tukseen oli merkitty n:oilla 529 ja 603, osin korttelien n:ojen 637—646 täyttämän alueen, joka oli kortteliin n:o 526 rakenteilla olevain yliopistoklinikkain lähimmässä naapuristossa ja ehdotuksen mukaan järjestettäisiin uudestaan, tuotti suoranaista etua sekä opetukseen että hallintoon nähden, että ehdotetun alueen laajuus täytti tarpeellisen tilan vaatimukset, että psykiatrisen klinikan vastainen alue osittain oli viljelyskelpoista maata, missä hoidokit hyvin voivat suorittaa ulkotyötä, sekä että tilusryhmä hyvin soveltui rakennussuunnitelmain toteuttamiseen. Tämän johdosta ja koska Lapinniemen hankkiminen oli Helsingin kaupungille pakottava tarve, valiokunta yksimielisesti puolsi edellä mainitun laajuista tilusvaihtoa. Kun Lapinniemellä oli tosin vanhanlaisia, mutta kuitenkin käyttökelpoisia rakennuksia, olisi kaupungin suoritettava valtiolle korvausta mainittujen rakennusten arvon pohjalla niiden hintain mukaan arvioituna, joiden saattoi edellyttää vallitsevan sodan päätyttyä; rakennuskonttorin toimittamain laskelmain mukaan olisi tämä korvaus 2,280,000 markkaa. Kun uuden psykiatrisen klinikan sairassijain vähälukuisuus vaikeuttaisi lääkärikasvatusta, oli valtion edustajain mielestä kaupungin sitouduttava siellä käyttämään vähintään 50 sairassijaa kaupungin vastaanottolaitoksena; näille sijoille otettujen potilaiden puolesta olisi kaupungin suoritettava ainoastaan valtion sairaaloissa säädetty alhaiset päivämaksut. Näitä ehtoja pitivät kaupungin edustajat kaupungille edullisina. Valiokunta ehdotti:

että valtion käytettävänä oleva Lapinniemen alue luovutetaan Helsingin kaupungille sitä vastaan, että se luovuttaa lääketieteellisille laitoksille tarvittavan 12.6 hehtaarin alan Meilansista valtiolle täysin omistusoikeuksin;

että Helsingin kaupunki mielisairaalalle toistaiseksi luovuttaa käyttöoikeuden vähäiseen rantakaistaleeseen Pikku Kalastajalahden viereltä varjattuvan ja venehuoneen paikaksi, jotka rakennukset valtion kuitenkin tulee muuttaa toiseen, kaupungin osoittamaan sopivaan paikkaan, kohta kuin ranta-alue järjestetään;

että Helsingin kaupunki suorittaa valtiolle 2,280,000 markkaa korvauksena kaupungin omiksi siirtyvistä Lapinniemen alueen rakennuksista sekä 220,000 markkaa apumaksuksi uuden klinikka-alueen tasoitustöiden kustannuksiin;

että Helsingin kaupunki sitoutuu mielisairaiden vastaanottolaitoksena käyttämään Meilansin vastaisessa psykiatrisessa klinikassa sitä sairassijamäärää, jonka valtio tähän tarkoitukseen edellä mainituin ehdoin luovuttaa ja joka ei saa olla 50 vähempi; sekä

että se osa sairaalan aluetta, jota ei tarvita psykiatristen klinikkain voimassapitoon, luovutetaan kaupungin käytettäväksi, kohta kun kumpikin asianomainen on hyväksynyt tilusvaihtoa koskevan sopimuksen.

Kaupungin sairaalaylihallitus ja rahatoimikamari yhtyivät valiokunnan ehdotukseen, mutta olivat sitä mieltä, että valtionkin puolestaan tulisi sitoutua alinomaa pitämään vähintään 50 sijaa uudessa klinikassa varattuina kaupungin tarpeisiin, minkätähden 4 kohdan jälkeiseen ponteen olisi lisättävä seuraava uusi kohta:

että valtio puolestaan sitoutuu alinomaa pitämään vähintään 50 sijaa mielisairaiden vastaanottolaitoksessa varattuina kaupungin tarpeisiin.

Kaupunginvaltuusto päätti¹⁾ hyväksyä ehdotuksen Lapinniemen alueen vaihtamisesta rahatoimikamarin esittämien ehdoin sillä lisäyksellä, että tar-

¹⁾ Kvston pöytäk. 11. 3. 5 §.

jous oli voimassa vuoden loppuun, sekä tehdä valtioneuvostolle alistuksen, että valtion kanssa tehtäisiin sopimus pääasiassa valiokunnan ja rahatoimikamarin esittämien ehtojen pohjalla, joka sopimus sitten alistettaisiin kaupunginvaltuuston tutkittavaksi.

Nikkilän mielisairaalan hautauspaikka. Sipoon kirkkoherran ilmoitettua, ettei Sipoon seurakunta vastedes luovuttanut kirkkomaalta hautapaikkoja Nikkilän mielisairaalaassa kuolleille potilaille, oli kaupungin sairaalaylihallitus kaupunginvaltuustolle tehnyt esityksen,¹⁾ että kaupunki Nikkilän sairaalan hautauspaikaksi ostaisi noin 4,000 m²:n laajuisen, sairaala-alueen läheisyydessä sijaitsevan maakappaleen, jonka omistaja suostui kaupungille myymään 1 markan hinnasta m²:n, että kauppahinnan suoritukseen, paikan salaojitukseen ja aitaamiseen sekä katoksen rakentamiseksi sinne osoitettaisiin 14,500 markkaa sekä että asianmukainen lupa paikan käyttämiseen hautausmaaksi hankittaisiin. Kaupunginvaltuusto hyväksyi²⁾ ehdotuksen ja antoi rahatoimikamarin tehtäväksi laatia aluetta koskevan kauppakirjan, edellyttäen saatavan lupa käyttää paikkaa hautausmaana, minkä ohessa kaupungin sairaalaylihallitusta kehoitettiin teettämään paikan ympärille ehdotettua arvokkaampi aita sekä kaupunginvaltuustolta aikansa hankkimaan tästä johtuva lisämääräraha.

Hermannin lentoparakkien osto ja Harakan rakennusten ottaminen kaupungin halluun. Kaupungissa vallitsevan asunnonpuutteen lieventämiseksi jossain määrin oli rahatoimikamari ryhtynyt sotasaaliskeskusosaston kanssa keskusteluihin Hermannin lentoaseman kaikkien parakkien eli yhden isomman ja neljän pienemmän rakennuksen hankkimisesta kaupungille asuntojen sisustamiseksi niihin kaupungin kustannuksella. Sisustustöistä, jotka teettämällä voitaisiin vuokrattaviksi saada 40 asuinhuonetta, oli laskettu olevan kustannuksia 100,000 markkaa; rakennusten kauppahinta oli 14,000 markkaa. Edelleen oli sotaministeriö rahatoimikamarille ilmoittanut, ettei valtion puolelta mikään estänyt tekemästä kaupungin kanssa semmoista sopimusta, että kaupunki saisi ainakin 10 vuoden ajaksi Harakan saarella Viaporin linnoitusalueella olevain kasarmi- ja muiden rakennusten käyttöoikeuden. Mainitulla saarella olevista rakennuksista voitiin kolme panettaa asuttavaan kuntoon, ja oli niissä kaikkiaan 17 huonetta, joissa oli tilaa 11 perheelle; tarpeellisista korjaustöistä olisi kustannuksia enintään 25,000 markkaa. Asian kiireelliseen laatuun nähden oli rahatoimikamari kehoittanut rakennuskonttoria viipymättä ryhtymään tarpeellisia töitä teettämään. Viimeksi mainitun toimenpiteen hyväksyen kaupunginvaltuusto päätti³⁾ 14,000 markan hinnasta valtiolta ostaa Hermannin n. s. lentoparakit sekä tehdä sopimuksen Harakan saarella olevain rakennusten ottamisesta kaupungin halluun vähintään 10 vuodeksi, antaa puheenalaisten rakennusten hallinnon sosialilautakunnan toimeksi sekä käyttövaroistaan osoittaa 139,000 markkaa mainitusta kaupasta ja rakennusten kuntoonpanettamisesta koituvain kustannusten suoritukseen.

Rouvasväenyhdistyksen omistamain rakennusten osto. Rouvasväenyhdistyksen tarjouduttua kaupungille luovuttamaan omistamansa VII kaupunginosan korttelissa n:o 135 sijaitsevalla Neitsytpolun tontilla n:o 5 olevat rakennukset ja kun kaupunki tarvitsi lisätilaa esimerkiksi valmistavalle poikain ammattikoululle, päätti⁴⁾ kaupunginvaltuusto lunastaa rakennukset 180,000

¹⁾ Kvston pain. asiakirj. n:o 36. — ²⁾ Kvston pöytäk. 23. 9. 17 §. — ³⁾ S:n 9. 9. 1 §. — ⁴⁾ S:n 17. 6. 10 §.

markalla. Tämän rahamäärän suorittamiseksi osoitettaisiin kaupunginkasasta 100,000 markkaa merkittäväksi 1920 vuoden budjettiin, kun taas yhdistykselle annettaisiin ylijäämästä 80,000 markan määräinen, 5 ½ % korolla juokseva ja 3 kuukauden kuluttua irtisanomisesta maksettava velkakirja.

Korttelissa n:o 473 olevain rakennusten oslo. Niinikään päätti¹⁾ kaupunginvaltuusto lunastaa korttelissa n:o 473 sijaitsevalla talonomistajatar B. Simolan vuokrapalstalla olevat rakennukset 50,000 markasta, joka rahamäärä osoitettiin valtuuston käyttövaroista. Rahatoimikamari sai toimekseen tehdä esityksen määrärahan myöntämisestä rakennusten sisustamiseksi Töölön poliisivartiokonttorin huoneistoksi.

Leppäsuon asuntolontin n:o 68 c lunastus. Everstinleski A. Berens von Rautenfeld oli kaupunginvaltuustolta anonut oikeutta lunastaa kaupungille kuuluvan ja hänen 1918 vuoden loppuun vuokraamansa Leppäsuon asuntolontin n:o 68 c sekä 1918 vuoden umpeen mentyä hallita tonttia, kunnes kysymys sen lunastamisesta oli ratkaistu. Rahatoimikamari, joka sillä välin oli vuokraajalle myöntänyt vuokranpitennystä 2 vuotta, kesäkuun 1 päivästä 1918 lukien, huomautti, että vuokraaja vuokrasopimuksen mukaan oli oikeutettu ja velvollinen arvion mukaan lunastamaan puheenalaisen tonttipalstan, siinä tapauksessa että se vuokrauden kuluessa otettiin kaupunginasemakaavaan, ja esitti että, kun kamarin mielestä ei näin ollut laita ja kun kaupunki välttämättä tarvitsi mainittua aluetta, anomus tontin lunastamisesta evättäisiin ja vuokranpitennystä myönnettäisiin ainoastaan kesäkuun 1 päivään 1920 sillä nimenomaisella ehdolla, ettei tämä pitennys tuottanut vuokraajalle oikeutta tontin lunastamiseen, jota ehtoa vuokraaja ei kuitenkaan ollut hyväksynyt. Rouva von Rautenfeldin joulukuun 3 päivänä 1918 kuoltua oli filosofiantohtori G. Landtman vainajan perillisenä ilmoittanut haluavansa ajaa hänen vaatimustaan edelleen.

Asian ollessa valmisteltavana ilmoitti Marian sairaalan johtokunta että, kun kaupungin sairaaloihin tarvittiin lisää kouluutettuja hoitajattaria ja Marian sairaalasta sairaanhoitajatar koululle luovutettu huoneisto oli ylen ahdas, mainittua tarkoitusta varten olisi hankittava tuntuvasti suurempi huoneisto, mihin oli tilaisuutta lunastamalla mainitun Leppäsuon huvilapalstan n:o 68 c vuokraoikeus ynnä siinä oleva huvilarakennus, jonka sen omistaja olikin tarjonnut kaupungin lunastettavaksi 70,000 markan hinnasta. Johtokunnan myöhemmin kaupungin sairaalaylihallitukselle lähetettyä kustannusarvion laajennettuun oppilaskouluun tarpeellisen kaluston hankkimisesta ja koulun vuotuisista voimassapitokustannuksista ylihallitus esitti Marian sairaalan oppilaskoulua laajennettavaksi niin, että siihen vuosittain voitaisiin ottaa 40 oppilasta, että huoneiston hankkimiseksi koululle Leppäsuon huvilapalsta n:o 68 c rakennuksineen ostettaisiin 70,000 markasta sekä että koko tuon osittain palovahingoittuneen rakennuksen kuntoon panettamiseksi ja sähkövalaistuksen johtamiseksi siihen myönnettäisiin 118,800 markkaa, kaluston hankkimiseksi kouluun 72,840 markkaa ja koulun voimassa pitämiseksi maaliskuun 1 päivästä 1919 vuoden loppuun 128,462:50 markkaa; jos rakennuksen palovahingoittuneen osan korjaus katsottiin voivan lykätä toistaiseksi, tarvittiin vahingoittumattoman osan kuntoonpanettamiseen 39,400 markkaa.

Tämän johdosta rahatoimikamari ammattimiesten toimitettua rakennusten katselmuksen ehdotti, että kysymys niiden käyttämisestä toistaiseksi

¹⁾ Kvoston pöytäk. 17. 6. 13 §.

jätettäisiin avoimeksi ja että kaupunginvaltuusto päättäisi rouva von Raufenfeldin oikeudenomistajalta ostaa Leppäsuon palstalla n:o 68 c olevan huvilarakennuksen ynnä ulkokuoneet 65,000 markkaan huojustetusta hinnasta.

Kun ei voinut edeltäpäin varmasti tietää, miten oikeudenkäynti vuokraajan oikeudesta lunastaa alue vuokrauden lopussa päättyisi ja rakennuksen rakennusaineiden katsottiin likimain vastaavan pyydettyä hintaa, päätti¹⁾ kaupunginvaltuusto puheenalaisen huvilapalstan vuokraoikeuden ja siihen teetettyjen rakennusten omistusoikeuden lunastettavaksi 65,000 markasta, joka rahamäärä maksettaisiin valtuuston käyttövarioista, minkä ohessa rahatoimikamaria kehoitettiin antamaan lausunto Marian sairaalan sairaanhoitajataropilaskoulun laajentamista koskevasta ehdotuksesta.

Anomus saada huutokaupatta ostaa kortteli n:o 449. Arkkitehti L. Sonck oli rahatoimikamarilta anonut, että XIII kaupunginosan kortteli n:o 449 myytäisiin rahatoimikamarin panemasta hinnasta hänen edustamalleen yhtymälle tai myös lohkomattomana tarjottaisiin julkisella huutokaupalla. Jottei myynti kävisi kaupungille epäedulliseksi sen johdosta, että kaduntasoitusta ja kanavoimistoitusta täytyisi teettää yksin ajoin rakennustöiden kanssa, ilmoitti ostaja suostuvansa tonteista maksamaan lisähintaa sen määrän, millä kaduntasoitustyöt ehkä ylittäisivät korttelin lunastushinnan puolen määrän. Kaupungin yleisten töiden hallitus puolsi myöntymistä hakemukseen sillä edellytyksellä, että puheenalaisista tonteista, jotka myytäisiin huutokaupatta ja joiden kokonaispinta-ala oli 13,591 m², maksettaisiin hintaa 1,025,500 markkaa ja että kauppakirjaan pantiin tonttikeinottelun estämistä tarkoittavia määräyksiä. Rahatoimikamari puolestaan katsoi myyntihintaa olevan korotettava 10 %:lla eli 1,128,050 markkaan, ja ehdotti lisäkorotuksen määrättäväksi, siltä varalta, ettei yritystä toteutettu määrääjän kuluessa.

Kaupunginvaltuusto päätti²⁾ arkkitehti Sonckin edustamalle yhtymälle myydä XIII kaupunginosan korttelissa n:o 449 sijaitsevat 12 tonttia 1,128,050 markan kauppahinnasta seuraavin ehdoin:

1) XIII kaupunginosan kortteliä n:o 449 on rakennustaiteelliselta kannalta pidettävä yhtenä kokonaisuutena.

2) Liittymän on tonttien hintana suoritettava 1,128,050 markkaa. Jollei rakennusyritys kokonaisuudessaan ole vesikaton alla ennen 1922 vuoden loppua, tulee liittymän tammikuun 2 päivänä 1923 maksaa lisähintaa 20 % 1,128,050 markalle, sekä edelleen tammikuun 2 päivänä 1925 saman määräinen lisäys, jollei rakennusyritys 1924 vuoden lopussa ole vesikaton alla.

3) Ostajan tulee kortteliä ympäröiväin Mechelinin- ja Museokadun sekä Etel. Hesperiankadun tasoittamisesta puoleen leveyteen ennen 1922 vuoden loppua suorittaa vähintään puolet tonttien kauppahinnasta kamarin lähemmin määrääminä aikoina.

4) Jos näiden katutöiden teettämisestä on kustannuksia yli 564,095 markan, on ostajan suoritettava ylittävä määrä kaupunginkassaan ennen 1922 vuoden loppua.

5) Kaupunki puolestaan sitoutuu hankkimaan semmoisen vahvistuksen kaupunginasemakaavan muutokselle, että XIII kaupunginosan kortteli n:o 449 katsotaan yhdeksi tontiksi.

¹⁾ Kvston pöytäk. 11. 2. 34 §. — ²⁾ S:n 15. 4. 3 §.

Rahatoimikamari sai toimekseen antaa ehdotuksen puheenalaiseksi kaupunginasemakaavanmuutokseksi.

Kysymys korttelin n:o 198 tonttien myynnistä. Svenska gården i Helsingfors fastighetsaktiebolag nimistä yhtiötä edustava komitea oli rahatoimikamarille esittänyt, että kaupungin IV kaupunginosan korttelissa n:o 198 omistamat tontit myytäisiin mainitulle osakeyhtiölle, joka aikoi sinne rakennuttaa yhteisen kokoustalon niille lukuksille, yleishyödyllisessä tarkoituksessa toimiville yhdistyksille ja liikeyrityksille, joilla oli toimintansa ja kotipaikkansa pääkaupungissa. Antamassaan lausunnossa kaupungin yleisten töiden hallitus ehdotti, että puheenalainen kortteli myytäisiin yhtiölle ja että tonttien hinta luettaisiin 500 markan yksikköhinnan mukaan m²:ltä. Rahatoimikamari, joka asettui periaatteellisesti epäväälle kannalle asiassa, esitti, että kortteli myytäessä järjestettäisiin laaditussa karttaluonnoksessa osoitetulla tavalla, joten pinta-ala vähenisi 950 m²:llä eli kaikkiaan 4,400 m²:iin, sekä että hinta, siltä varalta että tontti myydään, määrättäisiin 800 markaksi m²:ltä eli kaikkiaan 3,500,000 markaksi.

Kaupunginvaltuusto päätti ¹⁾ evätä yhtiön anomuksen.

Anomus tonttipaikan luovuttamisesta Töölön rakennettavalle rukoushuoneelle. Töölön rukoushuoneyhdistyksen anomuksen XIV kaupunginosan korttelissa n:o 478 sijaitsevan Runeberginkadun tontin n:o 54 luovuttamisesta yhdistykselle rukoushuoneen paikaksi kaupunginvaltuusto epäsi. ²⁾

Apollonkadun tontin n:o 12 luovutus koulutarkoituksiin. Kaupunginvaltuusto oli vuonna 1918 päättänyt ³⁾ eräin ehdoin föreningen Privata svenska flickskolan i Helsingfors nimiselle yhdistykselle myydä XIII kaupunginosan korttelissa n:o 436 sijaitsevan Apollonkadun tontin n:o 12. Yhdistys oli sittemmin anonut rahatoimikamarilta semmoista muutosta valtuuston päätökseen että, jos saadaan aikaan osakeyhtiö, jonka tarkoituksena on rakennuttaa ja voimassa pitää taloa mainitulle koululle, tontin saisi luovuttaa ja myydä tälle yhtiölle aikaisemmin vahvistetuin ehdoin, minkä ohessa puheenalainen Privata svenska flickskolans byggnadsaktiebolag oli kamarilta pyytänyt tontin kauppakirjaa laadittavaksi, ja oli kamari katsonut voivansa myöntä yhtiön pyyntöön.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi ⁴⁾ rahatoimikamarin vastamainitun toimenpiteen.

Oikeus Vaasankadun tontin n:o 23 omaksi lunastamiseen. Neiti B. Causén hakemuksesta XII kaupunginosan korttelissa n:o 361 sijaitsevan Vaasankadun tontin n:o 23 vuokraajain valtuutettuna asiamiehenä, joille vuokraajille tontin vuokraoikeus oli helmikuun 5 päivänä 1900 tehdyn testamentin nojalla siirtynyt, kaupunginvaltuusto päätti ⁵⁾ myydä puheenalaisen tontin silloisille vuokraajille 58,725 markan hinnasta ja asuntotonteista muutoin voimassa olevin ehdoin.

Oikeus lunastaa tontti sairaalataroituksiin. Ilmoittaen aikovansa perustaa osakeyhtiön, joka rakennuttaisi ja voimassa pitäisi vähintään 50 sairaus-sijaa käsittävän sairaalan sekä sisätautien että kirurgisten ja synnytystapausten hoitoa varten, olivat eräät kaupungissa toimivat lääkärit anoneet saada tätä tarkoitusta varten ostaa XIV kaupunginosan korttelissa n:o 510 sijaitsevat Valhallankadun tontin n:o 10 ja Tavaststjernankadun tontin n:o 4. Katsoen m. m. yrityksen ihmisystävälliseen tarkoitukseen olivat hakijat sen ohessa

¹⁾ Kvstons pöytäk. 22. 4. 11 §. — ²⁾ S:n 17. 6. 46 §. — ³⁾ Ks. 1918 vuod. kert. siv. 17. —

⁴⁾ Kvstons pöytäk. 9. 9. 10 §. — ⁵⁾ S:n 23. 9. 26 §.

anoneet, että heille myönnettäisiin joko kauppahinnan määrää vastaava koroton laina tai muita mahdollisia etuja.

Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaisesti kaupunginvaltuusto päätti¹⁾: 80,000 markan kauppahinnasta hakijoille myydä puheenalaiset tontit, jotka kaupunginvaltuuston hyväksymän²⁾ ja valtioneuvostolle lähettämän korttelien n:o:jen 503, 510, 511 ja 512 kaupunginasemakaavan muutosehdotuksen mukaan yhdistettäisiin yhdeksi, Tavaststjernankadun tontiksi n:o 4; kauppahinnan saavan olla kiinteistöihin kiinnitettynä korottomana lainana niin kauan kuin näitä tontteja käytettiin sairaalatarkoituksiin, sillä ehdolla että sairaalasta kaupungin tarpeisiin luovutettiin 450 maksutonta sairaanhoitopäivää vuodessa; sairaalan rakennettavaksi viiden vuoden kuluessa, sen uhalla että tontinluovutus muutoin raukeaisi; valtuuttaa rahatoimikamarin ryhtymään päätöksestä johtuviin toimenpiteisiin, kuitenkin vasta sittenkuin vahvistus edellä mainitulle kaupunginasemakaavan muutokselle oli saatu.

Anomus tontin luovuttamisesta kunnan viranpitäjiin muodostamalle rakennusyhtymälle. Ilmoittaen aikovansa perustaa asuntorakennusosakeyhtiön tiedustelivat kaasulaitoksen rahastajat E. Jansson ja A. E. Erflund mainitun laitoksen kaikkien rahastajain puolesta, suostuisiko kaupunki maksutta tai mahdollisimman alhaisesta hinnasta luovuttamaan tontin rakennusyritykselle sekä voisiko yritys tähän tarkoitukseen toivoa saavansa lisävustusta huokeana lainana tai muussa muodossa, ja mainitsivat hakijat XIII kaupunginosan korttelissa n:o 419 b sijaitsevan Alavudenkadun tontin n:o 3 tarkoitukseen sopivana.

Rahatoimikamari ehdotti anomusta evättäväksi, m. m. koska rakennusjärjestys esti puheenalaiselle tontille teettämästä puurakennuksia, niinkuin oli hakijain aikomus, ja kaupunginvaltuusto teki päätöksensä³⁾ tämän mukaisesti.

Kammion sairaala-alueeseen kuuluvain tonttien myynti. Lääketieteentohtori F. Geitlin, joka aikoi ostaa Aktiebolaget Kammio sjukhem osakeyhtiön osake-enemmistön sairaalan lääkärinä edelleen pitääkseen sitä voimassa, oli anonut saada yhtiölle mahdollisimman huokeasta hinnasta lunastaa XIV kaupunginosan korttelissa n:o 478 sijaitsevat Ruusulankadun tontit n:ot 4, 8 ja 10 sekä Töölönkadun tontit n:ot 31, 33 (=Ruusulankadun tontti n:o 6), 35 ja 37, jotka kuuluivat yhtiölle joulukuun 31 päivään 1940 asti vuokralle annettuun alueeseen. Yhtiö suostui maksamaan 50 markkaa m²:ltä, mutta sairaalan taloudellinen tila ja voimassa pysyminen vaati, että kauppahinta saisi olla maksamatta vuokratuon loppuun asti. Luovutuksessa olisi edelleen määrättävä että, jos sairaalakäyttö jostakin arvaamattomasta syystä lopetetaan, yhtiö on oikeutettu 40 %:lla korotetusta hinnasta eli 70 markasta m²:ltä lunastamaan tontit. Yhtiö puolestaan suostui, kohta kun Töölönkadun tontit tasoitettaisiin, luopumaan vuokraoikeudestaan vuokra-alueella sijaitsevaan mainitun kadun osaan sekä muuttamaan pois siinä olevat rakennukset, jota vastoin vuokrasopimus muilta kohdin pysyisi voimassa.

Rahatoimikamari ehdotti, että puheenalaiset tontit luovutettaisiin yhtiölle 50 markan hinnasta m²:ltä sekä että kauppahinnasta 15% maksettaisiin 1929 vuoden alussa ja loput ynnä 6 %:n korko maksamattomalle osalle 8½ %:n määräsissä erissä vuosittain, ollen kuitenkin ostaja oikeutettu aikaisemminkin suorittamaan velan. Sitä vastoin luovuttaisi yhtiö vaadittaessa hallustaan sen

¹⁾ Kvston pöytäk. 28. 10. 33 §. — ²⁾ Ks. tätä kert. siv. 5. — ³⁾ Kvston pöytäk. 26. 11. 47 §.

vuokra-alueella olevan maan, mihin Töölönkatu vahvistetun kaupunginasema-kaavan mukaan teetettäisiin, samoin kuin myös Ruusulankadun tontit n:ot 12 ja 15 ynnä niiden välisen katuosan, niin pian kuin mainitut tontit oli myyty rakennettaviksi. Yhtiön vuokraaman jäljellä olevan alueen vuosivuokra olisi vuokratuoden loppuun asti määrättävä 1,000 markaksi. Edelleen olisi yhtiö oikeutettava, siinä tapauksessa että sairaalaliike lopetettiin, lunastamaan ostamansa tontit silloin toimitettavan arvion mukaan lukemalla pois aikaisemmin maksettu kauppahinta.

Tohtori Geitlinin sittemmin kuitenkin ilmoitettua, ettei hän voinut hyväksyä rahatoimikamarin asettamia ehtoja, mutta mainittua suostuvansa keskustelemaan asiasta kaupungin yleisten töiden hallituksen aikaisemman ehdotuksen pohjalla että tonteille pantaisiin määrätty hinta, palautti¹⁾ kaupunginvaltuusto asian rahatoimikamariin keskustelujen jatkamiseksi hakijan kanssa.

Uudessa esityksessä²⁾ rahatoimikamari huomautti, ettei voimassa olevan vuokrasopimuksen sanamuodosta käynyt selvästi ilmi, oliko kaupunki oikeutettu tarpeen tullen korvauksetta saamaan haltuunsa niitä vuokra-alueen osia, jotka tarvittiin alueen halki kulkevia katuja varten, vai täytyikö tarkoitusta varten käyttää pakkolunastusmenettelyä, ellei sopimusta melisuosiolla saatu aikaan. Sitä vastoin oli selvä että, jos sairaalaliike lakkautettiin, palautui vuokra-alue kokonaisuudessaan korvauksetta kaupungille. Hakijan kanssa tehtävän uuden sopimuksen ehdotus oli aikaisempaa sopimusta edullisempi kaupungille sikäli, että hakija oli luopunut anomuksestaan Ruusulankadun tontteihin n:o:ihin 8 ja 10 sekä Töölönkadun tontteihin n:o:ihin 35 ja 37 nähden ja että jäljellä oleville tonteille, Ruusulankadun n:olle 4 ja Töölönkadun n:oilta 31 ja 33, vahvistettiin yksikköhinnaksi 100 markkaa m²:ltä. Tämän 5,842 m²:n laajuisen tonttiryhmän kauppahinta nousisi siis 584,200 markkaan. Kun kuitenkin sairaalan päärakennuksen vierellä sijaitsevat Ruusulankadun tontti n:o 8 ja Töölönkadun tontti n:o 35 olivat sairaalalle välttämättömät ja edelleen Töölönkadun tontti n:o 37 ja Ruusulankadun tontti n:o 10 olivat tarpeelliset sairaalan mielisairasosastolle, kävi luovutus tarkoituksettomaksi, ellei näidenkin tonttien hallintaoikeutta taattu sairaalayhtiölle. Tämän johdosta oli kamari sitä mieltä, että yhtiö olisi oikeutettava, siinä tapauksessa että sairaalaa vielä 1935 pidettiin voimassa, silloin toimitettavan arvion mukaan lunastamaan molemmat ensin mainitut ja vuokra-kauden päättyessä molemmat viimeksi mainitut tontit, ja suostui hakija siinä tapauksessa ei ainoastaan luopumaan kamarin aikaisemmin ehdottamista alueista, kuitenkin niin että Ruusulankadun tontti n:o 13 tarjottiin saman kadun tontin n:o 12 sijasta, että myös niistä korvausvaatimuksista, joita oli syntynyt siitä, että kaupunki oli ottanut haltuunsa senaatin vuonna 1915 vuokraajalle myöntämän osan Kammionkatua.

Rahatoimikamarin myöhemmän ehdotuksen mukaisesti päätti³⁾ kaupunginvaltuusto Aktiebolaget Kammio sjukhem osakeyhtiölle luovuttaa Ruusulankadun tontin n:o 4 sekä Töölönkadun tontit n:ot 31 ja 33 XIV kaupungin-osan korttelista n:o 478 Kammion sairaalan tonttipaikaksi seuraavin ehdoin:

tonteista maksetaan hintaa 100 markkaa neliömetriltä eli yhteensä 584,200 markkaa niin, että 15 % kauppahinnasta suoritetaan 1929 vuoden alussa ja jäljellä oleva määrä sekä 6 % korkoa maksamattomalle kauppahinnalle 8½ %:n vuotuismaksuin, ollen ostaja kuitenkin esteetön lyhyemmän ajan kuluessa kuolettamaan velan tai yhdellä kertaa maksamaan koko summan;

¹⁾ Kvston pöytäk. 28. 1. 23 §. — ²⁾ Kvston pain. asiakirj. n:o 24. — ³⁾ Kvston pöytäk. 6. 5. 11 §.

yhtiö luovuttaa vaadittaessa sen maan, mihin Töölönkatu² on vahvistetun kaupunginasemakaavan mukaan tehtävä, ja poistaa omalla kustannuksellaan siinä olevat rakennukset;

yhtiö luopuu niinkään vaadittaessa Ruusulankadun tonteista n:oista 13 ja 15 sekä näiden tonttien viereisestä Ruusulankadun osasta kadun koko leveydeltä;

yhtiö on velvollinen pitämään alueensa aidattuna;

yhtiö luopuu niistä vaatimuksista, mitä laatua lienevätkin, joita on syntynyt sen johdosta, että kaupunki on ottanut haltuunsa sen osan Kammionkatua, mikä senaatin huhtikuun 21 päivänä 1915 antamalla päätöksellä on tuomittu yhtiölle;

yhtiö oikeutetaan, siinä tapauksessa että sairaalaa 1935 vuoden päättyessä pidetään voimassa, silloin toimitettavan arvion mukaan omikseen lunastamaan Ruusulankadun tontti n:o 8 ja Töölönkadun tontti n:o 35 sekä, jos sairaalaa vielä vuokrakauden päättyessä vuonna 1940 pidetään voimassa, Ruusulankadun tontti n:o 10 ja Töölönkadun tontti n:o 37;

siitä maasta, mikä yhtiöllä edelleen on vuokralla hallussaan 1940 vuoden loppuun, on vuosivuokra 1,000 markkaa.

Tonttia anottu vapaaehtoiselle palokunnalle. Helsingin kaupungin vapaaehtoisen palo- ja pelastuskunnan johtokunta oli anonut, että kaupunginvaltuusto määrätessään n. s. Kampinnummen tonttien käytöstä luovuttaisi kunnalle sen omiin tarpeisiin käytettävän tontin tai myös, ellei tonttia täysin omistusoikeuksin voitaisi luovuttaa, vuokraisi kunnalle tontin sieltä. Rahatoimikamari oli pitänyt kysymystä liian aikaisin herätettynä, koska Kampinnummen tontteja edelleen käytettiin sotaväen tarpeisiin eikä kaupungin käyttöoikeutta mainittuun alueeseen sentähden vielä ollut selvitetty. Kaupunginvaltuusto päätti¹⁾ olla ottamatta huomioon johtokunnan anomusta.

Hieta- ja Jätkäsaaren tavarasuojain myynti. Rahatoimikamari ehdotti, että kaupungin sota-aikana Hieta- ja Jätkäsaarelle puusta rakennuttamat viisi tavarasuojaa myytäisiin 180,000 markan hinnasta Helsingin makasiini-osakeyhtiölle, joka hinta tosin olisi alempi tavarasuojain arvioarvoa, 259,000 markkaa, mutta tavarasuojain kunnossapito kävisi kalliiksi kaupungille. Kaupunginvaltuusto päätti²⁾ hyväksyä ehdotuksen kuitenkin siten, ettei kauppahinta saanut olla 240,000 markkaa vähempi.

3. Kaupungin kiinteän omaisuuden vuokra- ja muuta nautintaoikeutta koskevat kysymykset.

Teollisuuden tilantarvekysymyksen valmistelu. Antaessaan lausunnon Vallilan korttelin n:o 534³⁾ osoittamisesta ja vuokraamisesta kaupunginvaltuuston valmisteluvaliokunta huomautti, että oli kaupungin eittämätön velvollisuus viivyttelämättä saattaa teollisuuden tilantarvetta koskeva polttava kysymys ratkaisuun. Kun kaupunginvaltuuston vuonna 1916 kaupungin maanhankintapolitiikkaa ja teollisuuden tilantarvetta koskevia kysymyksiä käsittelemään asettama komitea⁴⁾, joka jo oli lopullisesti käsitellyt tehtävänsä edellisen puolen, oli katsonut kysymyksen alueiden osoittamisesta teollisuus-

¹⁾ Kvston pöytäk. 19. 8. 45 §. — ²⁾ S:n 20. 6. 20 §. — ³⁾ Ks. tätä kert. siv. 21. — ⁴⁾ Ks. 1916 vuod. kert. siv. 6.